

Személyenként száz forint

Tágas udvar, Ragyogó nap-sütésben kisgyermekek kápaszkodnak a hintákra és a csúzdákra. A padok frissen festve, és virágok pompáznak az ágyásokban. A fehérköpenyes óvónénik alig győzik összerakni a mászóakárról, hintákról a fölhevült arcú gyerkőcöket. Pedig egyik-másik mászókan látszik, hogy házi gyártmány. Bár okosan kivitelezett, azért eltér a szabványtól. Amépp ezért érdekes. Muszáj azonnal kipróbálni! A háttérben tinneplős férfiak. Kevükben papír. Közeleg az átadás perce de várnak még. Nem sietnek. A számoknál, az értékelésnél többet mond a játékkal betelni nem tudó kisiskolások. S ezért igazán szép a Jerney utcai óvoda udvarának ünnepélyes átadása.

Azóta két és fél hónap telt el. A kiskundorozsmai új lakóteleppel szomszédos óvoda

udvara változatlanul előkelő helyet foglal el a társadalmi munkával készült létesítmények sorában. Nem csupán azért, mert az építés 1 millió 300 ezer forintba került. Amiatt is, mert a szegedi intézmények és vállalatok példásan együttműködtek. Legnagyobb részt a DÉLÉP vállalt, de a máshonnan jött szocialista brigádok is sokat dolgoztak. Nekik is köszönhető, hogy egyévvvel az óvoda átadása után a játszódvart is birtokba vehették a gyerekek.

Ezzel együtt még számíthatunk jelentéktelennek tűnő de a maza nemében fontos beruházást, köszönhet a város az utóbbi időben egyre gyakoribb társadalmi összefogásnak. A kezdeményező készség pótolhatatlan segítségét jelent a településfejlesztésben, a kulturáltabb környezet kialakításában.

Szegeden az év első felé-

ben 16 millió 600 ezer forintot érő társadalmi munkát végeztek. Ez annyi, mintha a város lakossága személyenként száz forintot ajánlott volna fel a közös vagyon gyarapítására. A szocialista brigádok, a KISZ-esek, a lakóbizottságok és az úttörő szervezetek városépítő akcióinak eredménye nap mint nap szembetűnik a terekben és az utcákon. Az iskolák, óvodák és bölcsődék felújításához 3 millió forinttal járultak hozzá. Az öregek napközi otthonai és a szociális otthonok 200 ezer forintnyi értékkel gazdagodtak az első félévben. A sportlétesítmények fejlesztésére 2 és fél millió forintot fordítanak. További 700 ezer forintot takaríthatott meg a város az egyéb felajánlások révén. A szocialista műszakokkal megteremtett pénzből 800 ezer forintot fizettek be közhasznú célokra.

J. E.

Vekni a futószalagon

„Vég egy jó marék hófehér búzalisztet, morzsáit hozzá diónyi élesztőt, keverd be egy csupor vízzel, de langyossal ám, hogy a kovász könnyű legyen, miként a hab.” A jónévű pékmester egykori receptje ma valahogy így kezdődhetne a Szegedi Sütőipari Vállalat gyárában: nyomd meg a gombot, töltsd fel a kenyérgyári torony felső négy emeletén terpeszkedő 300 és 600 mázsás silókat, hogy állandóan legyen utánpótlásod, onnan a pneumatikus szállítórendszerrel adj a napi tartályokba 100–100 mázsát, majd vidd az egészet az FTK-ra, kovászvonalon, tézstavon, onnan pedig... Állj! Miféle elfajzása ez az ősi kenyérsütő szakmának, gombnyomás, kovászvonalon, efféle? Mi ez?

— Ez kérem? Technológia! FTK, annyi mint: Folyamatos Tészta készítő berendezés.

Kerekes József pék. Szak-képzettségét a sokkal csillogóbban, ám hivatalosan hangzó sütőipari szakmunkás jelzővel illetik, jelenlegi foglalkozása pedig művezető. Alig egytucatmagával készíti a délutáni sütekror boltba kerülő háromszáz-egynéhány mázsa kenyéret. Gyakorlott kalauzként vezet végig a főbb emeletnyi gyáron, s imitt-amott elfogja a nosztalgia „hej, amikor még kézzel készítettük a kenyéret”. Aztán rájön, az sem volt már az igazi hőskor, hisz 1970-ben tett szakmunkásvizsgát, s akkor is már gép dagasztotta tésztával dolgoztak. „Na, de mégsem így!”

Miközben a lisztillóktól a napi felhasználást biztosító tartályokhoz érünk, kölcsönösen okosítjuk egymást.

— Ez ugye lisztiszta?

Olyan mint a malomban.

— Lisztiszta. De hogy a malomban is volna?... So-se tudtam.

— Ez nem derül ki a liszt minőségéből?

— Csuda tudja. Jőcskán találunk benne búzaszemet, törmelék, szennyeződést, szóval ráfér a szitálás.

Na, mindegy, lényeg az, hogy mire a kenyérszínálás boszorkánykonyhájába ér a liszt, már tiszta.

A titokzatos FTK: tartályok, csővezetékek, vezérlőpult, világítóámpák, magyarázó folyamatábra. Víz, élesztő, liszt. Hideg, meleg, üres, tele. Homogenizátor. Ez csak egyszerű nem? Egyik helyen bejön a víz, másutt az élesztő, megint másutt a liszt, az egész vagy hideg, vagy meleg, végül a program szerint ha tetszik, ha nem, úgys beáll az ütemi szabályozott hőmérsékletre, aztán az üres tartály tele lesz és irány a homogenizátor. Annak idején nagyanyáknak is volt ilyen, csak fateknőnek hívták. Eb-

ben zutyulta össze a kovászt. Homogénre.

Embermagas tartály, felülről osztót, mint egy tizenkét szeletes torta. Kovászérelő. Innen megy az anyag a dagasztómocsodába (gép, berendezés, készülék, ki tudja, alig látni belőle valamit), amely már nyomja is ki a fehér képlékeny kenyértésztát. Nyomja, nyomja, egyszerűen nem nyomja. Seba, gondolom én, majd a pék segít.

De a pék nem segít, csak ijedten elkap egy elzáródott és a dagasztóba áramló liszt útját torlaszolja el. Segélykérően néz — a szelőkörre.

Valahol elszakadt egy horgászszinór vékonyságú drót, nem jelzett egy készülék, elakadt a rendszer. Az FTK. Most csak TK. Tészta-készítő, de nem folyamatos.

Milyen időtartamú üzemzavart bír ki a kenyér?

— A kovásztól függ. Most másfél órát.

— Ha ennyi idő alatt sem javítják ki a hibát?

— Túlérlik a kovász, rossz lesz a kenyér.

— Kin múlik pillanatnyi-lag a kenyér minősége?

— A műszerészen.

Dobalovszki István nyugodt mozdulatokkal preparálja ki a kapcsolódoboz drótkötegei közül a hibás szálát. Nyúl a forrasztóért, s öt perc múlva int, mehet, kész. A pék arcán a lisztpor alatt megnyílnak a vonások. „Megcsináltuk.”

A műszerész mesél.

— Az ember a szakma általános elveit tudja csak, mikor ide bejön. Kell egy jó fél év, mire beletanul a sütőipari gépek szerelésébe. Ezt sehol nem oktatják. A tanulópénz meg nincs benne a fizetésben. Négy éve vagyok itt, közöm van már

jó pár újításához is, az órabérem 17,40. Akit meg most vettek fel, annak 18 forintot adnak.

Egy emelettel lejjebb a kemencéknél előkerül az új dolgozó. Lakatos, tizenharcas órabérért. Nem sértődik meg, nem reagál az előbbi megjegyzésre. Ez van. Ő van. A kemencéknél lakatos és ő süti a kenyeret.

— Műszaki ember kell ide is — mondja a lakatos-pék, Tokodi Béla. — A sütővonalon nekünk kell figyelni az összes műszaki mutatókat, s ha baj van, javítani is. A mutatók pedig azt jelentik, hogy így kel, így sül a legjobban a kenyér.

Minek ehhez pék? Kérdezi kimondatlanul is a futószalagon elindult pirosra-sült vekni induló áradatára tekintve, s kísérő szemmel a földszintre lecsúszóbukó friss kenyereket, míg el nem tűnnek a két szint között.

Telefoncsörgés a kenyér-raktár irodájában.

— Halló, itt a zöldhuszon-negyves, a Magdikát keresem.

Magdika, Varga Mihályné veszi a telefonüzenetet: a ZÖLDERT 24-es számú boltja ma délutánra 32 kiló kenyeret kér. Igen, szállítjuk.

Délután háromtól két terehrtaxi áll a raktár elé, s szállítja a városba a hét elején gyorsan fogyó kenyéret a boltok utórendelésére.

Este fél nyolc. A két taxisorfő fáradtan csukja be a kis kocsi ajtaját. Ez a tizen-negy, tizenhatodik órájuk aznap. Ilyenkor ők a rakodók is, és egy mázsa kenyérrért alig több mint egy forint a tiszta bérük, és szívesen odaadnák akárkinek, de hát ki jön el kenyeret rakodni? Ilyenkor estefelé?...

Igriczi Zsigmond

Szabad idő-e a szabad idő?

Nyolc óra munka, nyolc óra alvás, nyolc óra szórakozás. Ez volt valamikor az ideális állampolgár napirendje. A hangzatos felosztás maig az utópiák világában maradt. Azóta kiderült, a nyolc óra munka sem olyan egyszerű és problémamentes, ahogyan gondolták. Mindössze a nyolc óra alvás valósult meg maradéktalanul. A nyolc óra szórakozás ügye a legbonyolultabb. Először is, mit értünk szórakozáson? Szórakozás-e a bevásárlás, főzés, mosás, amit rendes körülmények közt nem a kötelező munkaidőben intéz el a dolgozó? Szórakozás-e a munkahelyre való utazás, ami szintén jelentős időt emészt fel? Az ügyintézés, hivatalba járás? Egyik sem valami szórakoztató, ám szükségszerű tevékenység. Aztán például a maszkolás, fuszás munkának vagy szórakozásnak minősül-e? Nyilvánvaló, hogy jelenlegi életformánk nem írható le pusztán a fenti fogalmakkal. A kötelező életmódreceptek ideje is lejárt: tízparancsolattal vagy nyilvános önkritikával ma nem lehet az emberek egyéni életvitelét irányítani.

Egyetlen társadalom sem mondhat azonban le arról, hogy vizsgálja a különböző társadalmi rétegek életmódját, és meghatározza, távlati céljainak milyen irányú fejlődés felel meg leginkább.

Az életmód a különböző szükségletek közötti választás, értékelés során alakul ki. Ezek az egyszerű fiziológiai szükségletektől, a táplálkozástól, ruházkodástól egészen az önmegvalósításig, önkifejezésig terjednek. Rangsorolásuk vitatható, annyi azonban tény, hogy egyik póluson anyagi, életszínvonalbeli szükségletek állnak, a másikon a személyiségfejlesztés, önművelés, jó társadalmi légkör igénye.

A fiziológiai szükségletek kielégítése nélkülözhetetlen alapja annak, hogy egyáltalán választani lehessen az egyéb igények között. Nálunk ezzel sincs még minden rendben: igaz, nem éheznek senki, a lakáshelyzet azonban egyik legnagyobb gondunk.

Az életmódkutatás nagy kérdése, hogy ha ezeket az alapvető szükségleteket kielégítik, automatikusan előtérbe kerülnek-e minőségi jellegű igények, vagy a fejlődés kimerül a személyi tulajdon egyre erőteljesebb felhalmozásában, a biológiai szükségleteket meghaladó élelmiszer-és alkoholfogyasztásban.

A polgári szociológia élesen elválasztja egymástól a munkaidőt és a szabad időt. Munkaidőben az ember pénzt keres, szabad idejében megvalósítja önmagát. Az a cél, minél több legyen a szabad idő, ez pedig csak úgy érhető el, ha a munkaidő alatt minél intenzívebben és hatékonyabban dolgozik az ember. A mi felfogásunk Marx nyomán az, hogy az ember a munkája során teljesítheti ki személyiségét, valósíthatja meg önmagát. Ez azonban eddig csak a művészi, tudományos alkotó munkában, komplex, jelentős szellemi energiákat igénybe vevő munkáknál va-

lósult meg. A munkafegyelem, a munkához való erkölcsi viszony eddigi tapasztalatai azt mutatták, erre ma még nem minden ember és nem minden munka alkalmas.

Az elmúlt évek sokszor leírt jelensége volt a hivatalos munkahelyen a munkavisszatartás, vele szemben a munkaidő utáni különmunka. Ezt nem lehet a kétféle munka minősége közti különbséggel magyarázni. Az autószerelő munkaidő után is autót szerel, az anyagmozgató segédmunkás disznót hizlal vagy retket csomóz. Kézenfekvőbbnek tűnik az a magyarázat, hogy munkahelyükre igen sokan a biztonságos fizetésért és a társadalmi juttatásokért járnak. Különmunkát pedig azért végeznek, mert így kézhez kapják pluszmunkájuk levonások nélküli teljes hozadékát.

A munkával töltött összes idő így nem csökken. Azt is megkockáztathatjuk, mióta a kistermelés, a kisegítő gazdaság támogatott szektor lett, még növekszik is. A beruházási eszközök hiánya hallatlanul megnövelte a hagyományos életmunka értékét. A kistermelő konyhai hulladékon hizlalt disznói az egyik oldalon; a másikon a sokmilliósi költséggel épült, de a szervezetlenség, technológiai fegyelmezetlenség miatt üresen álló vagy ráfizetéssel termelő sertéskombinátorok.

Panaszkodnak a termelőszövetkezeti vezetők, hogy ha egybeesnek a munkacsúcsok a közösen és a háztájiban, a tagok a háztájit részesítik előnyben. Az életmunka-igényes — épp ezért jövedelmező zöltség — gyümölcsülték jelentős részét ott termesztik. Értéke kevés levonással a kistermelő zsebébe kerül. Ezzel jórészt ki is kerül ez a pénz a gazdaság vérvérkeringéséből. A kistermelő nem fektetheti a termelésbe: ezzel egy kapitalista típusú „szub-gazdaság” teremődne. Ugyanakkor munkaerejének jó része kikerül a nagyüzem irányítása alól, a megtermelt értéket pedig szükségleteit meghaladó holt létesítményekben, épületekben, több személygépkocsiban tudja csak lekötöni. Egyidejűleg tökeszegény marad a szövetkezet.

További kérdés, hogy az intenzíven kihasználtság hivatalos munkaidőn túl lehet-e további 5–6 órát kemény munkával lekötöni. Ha igen, milyen hatása van ennek az életmódra? Nem szorulnak-e háttérbe az életmód minőségi összetevői: az önművelés, közéletiség, morálisan meghatározott emberi kapcsolatok? S ha most átmenetileg, a gazdasági szükségszerűsége hivatkozva segítünk is talonba tenni, mennyi erőfeszítésbe kerül majd egyszer, később elővenni őket?

Kevesebb költséggel többet-jobbat termelni, ennek gazdasági szükségszerűsége aligha kérdőjelezhető meg az életmód oldaláról. De a módszerek megválasztásában minden körülményt, így az életmódra gyakorolt hatásukat is figyelembe kell vennünk.

Tanács István

„A szerződés kötelező”

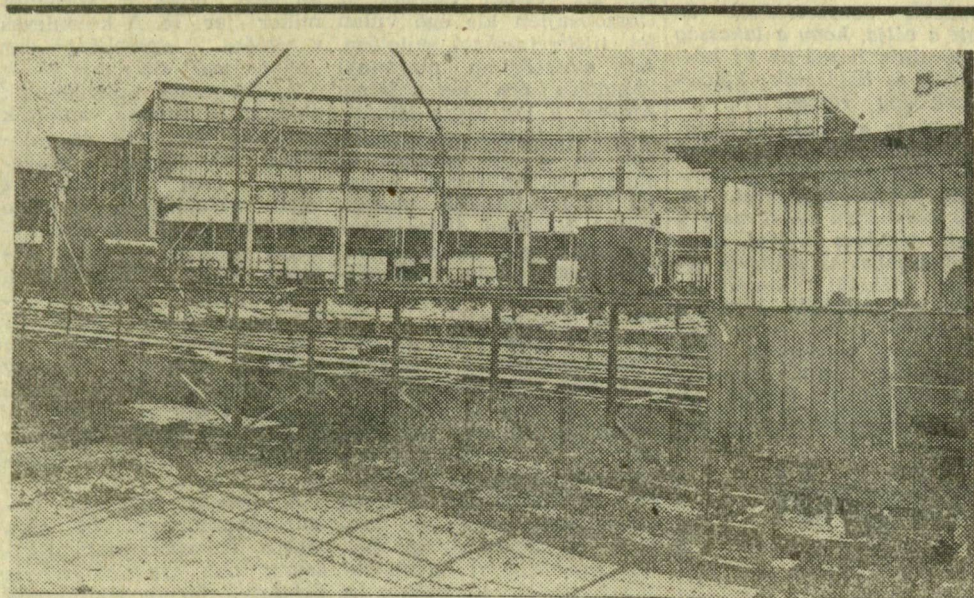
Válasz cikkünkre

A Délmagyarország 1979. augusztus 9-i számában Fil-léres zöltség címmel írás-jelent meg a rőszkei Kossuth Tsz felvásárlótelepen történt uborka átadás-átvétellel kapcsolatban.

A termelőszövetkezet által átadásra felajánlott uborka, az átadó által közölt minőségi osztálybesorolásnak nem felelt meg, a ZÖLDERT átvévojének minőségvizsgálata alapján. A szerződés értelmében, miután az együttes minősítés alapján a felek nem tudtak megállapodni, a vonatkozó rendelet értelmében a ZÖLDERT képviselője szakértő kirendelését kérte a megyei tanács-tól, aki rövid idő alatt a helyszínen megjelent. A szakértő 1979. augusztus 6-án 12 órakor szóban közölte megállapításait az érdekeltekkel, majd a Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági és Élelmézésügyi Osztálya írásban a 14047—24/1979. számú augusztus 8-án kelt levelében.

Az áruátvételnél a szabvány alkalmazása a termelőszövetkezeti felvásárlóra is vonatkozik, annak betartása azonban, akik saját akaratukból szerződést kötnek a vállalatall tudniuk kell: a szerződésben foglaltak kötelezők mindkét fél számára.

Regőczy István igazgató

Nemsokára befejeződik a MÁV Szegedi Fűtőházának rekonstrukciója. A munka a kivitelezők hibái miatt nagyf elbúzódot. Remélhető azonban, hogy nemsokára befejezik az új üzemcsarnok építését. Képünkön az új csarnok az éppen renoválás alatt álló fordító korong felől nézve